

In najmlajši med njimi, Slavko Mihelič, mlad član naših vrst, a mlad tudi po duhu svojih skladb. Celjski »Zvon« je zapel njegovo »Skladsko«, Celjski oktet pa »Tržaškimi bratovi«. Sam je še nastopil kot interpret svoje klavirske suite.

In sedaj še likovna razstava. Na njej je odlično zastopan star znanec učiteljskih vrst Albert Sirk, o katerem zelo laskavo piše majška Mladika. Poleg njega smo srečali še Jožka Grašerja, ki se je tudi opogumil in stopil s svojimi deli v razstavno dvorano.

Kaj pa Tvoje delo? Tebi pripisujejo glavno zaslug za uspešno organizacijo, brošuro si uredil Ti — in to zelo posrečeno — in pri tiskovni razstavi si tudi sodeloval.

Na to vprašanje težko odgovorjam. Tako je bilo: sklenili smo, da priredimo CKT, in danes je za nami. Seveda je bilo dela, dosti dela, ker smo bili »brez prednikov in vzornikov«, kakor piše prof. dr. P. Strmšek v naši brošuri. — Odbor je moral skrbeti, da one, ki so ustvarjali teden, poveže v enoto, uglaadi to in ono in ugotovi temu in onemu — in pri kulturnih delavcih težko spraviš vse to v sklad — vendar je šlo. Poleg tega še nič koliko drugega dela, ki se ga nikjer ne vidi, a brez njega ne gre zadevati tako, da bi se lahko reklo: »gre kot namazano«. In CKT je šel tako. Nikjer se ni zataknilo, vsi in vsak je bil na svojem mestu, vse mesto smo razgibali, interes je bil velik, skoraj tako, kakor bi šli za točke na »zelenem polju«. Organizacija je, menim, pri vseh takih zadevah zelo važna stvar. In tako sem pač tu opravil svoje kulturno nekulturno delo, ker ga eden pač mora izvršiti. Kako sem ga zmogel, ni važno. Garal sem res: pisal, tekal, lovil, se kregal, prosil, rotal itd. Sklenil sem: nikoli več! Če pa, potem — eno

pištolo za pas. To sem rekel 30. aprila, a 1. maja ne več. Tako je: morda bi lahko kdo drugi vse to opravil, a ni —

Brošura Te tudi zanima. Izšla je, ker je morala iziti. Praviš, da je zelo posrečena. Ko je stvar narejena, se ne vpraša: kako, zakaj, na kakšen način. To ni važno. Važno je, ako je dosegla svoj namen.

In sedaj še tiskovna razstava: Taka reč da veliko dela, posebno še, če ti pade na grbo potem, ko jo pripravlja poseben odbor štiri mesece, a je ne spravi za ped dalje od besede. Iz tehničnih kulturnih in nacionalnih momentov se je taka razstava morala prirediti, in tako sva s tovarišico Vero Levstikovo sama realizirala to najino staro zamisel.

Kako pa se je podeželsko učiteljstvo odzvalo Vašemu vabilu?

Učiteljstvo Celjskega učiteljskega društva si je korporativno ogledalo likovno in tiskovno razstavo in pri vseh umetniških večerih si zasledil lepo število tovarišev in tovarišic tudi iz okolice. To so velike žrtve, katerih niso zmogli niti nekateri zelo ugledni Celjani. Tovariši so sodelovali tudi pri propagandi za CKT v okolici in sedaj prihajajo še vedno z otroki na razstave.

Veš še, kako je rekel posle vodeči podpredsednik CKT dr. P. Strmšek ob priliki pozdrava članstvu učiteljskega društva na razstavi. Mi smo priredili kulturni teden, a vi jih imate v šoli in izven šole dan za dnem, iz leta v leto.

Zelim, da bi te naše prireditve rodile res kulturne uspehe tudi pri učiteljstvu, pa ne radi kakega razvpitega izvenšolskega dela, marveč radi večje samozvesti in ponosa nas samih in kolektiva, katerega vzgajamo in iz katerega izhajamo. To nam je danes hudo potrebno.

J. P.

Plenarna seja glavnega odbora Jugoslovenskega učiteljskega združenja

V nedeljo, ponedeljek in torek se je vršila v Beogradu v Domu učiteljskega združenja plenarna seja glavnega odbora Jugoslovenskega učiteljskega združenja. Seji so prisostvovali poleg izvršnega odbora JUU tudi zastopniki banovinskih sekcij, člani glavnega odbora.

Sejo je vodil predsednik JUU tovariš Dimnik, ki je podal izčrpen poročilo o splošnem stanju stanovske organizacije jugoslovenskega učiteljstva kakor tudi o splošnih šolskih, prosvetnih in stanovskih vprašanjih, ki so v zvezi s delom združenja in ki zanimajo vse naše učiteljske. Nato so podali poročila predsedniki vseh banovinskih sekcij. V teh svojih poročilih so očrtali šolske in prosvetne razmere v posameznih banovinah, stanje stanovskih organizacij, kakor tudi položaj učiteljev in učiteljic.

V vseh poročilih se je posvečala posebna pažnja vprašanju vzdrževanja šol in stanju šolskih otrok. V pogledu vzdrževanja šol so bila vsa poročila soglasna, da so za šolske in

učne potrebe na razpolago nezadostne vsote, kar ovira uspešno vzgojno in učno delo. Prav tako so bile iznešene tudi ovire v delovanju stanovskih organizacij JUU.

Na seji glavnega odbora je bilo podano tudi točno poročilo o poslovanju izvršnega odbora in je bilo to poročilo soglasno sprejeto. Sklepalo se je o letošnjih sekcijah skupščinah kakor tudi o času in kraju glavne skupščine JUU.

Razpravljalo se je tudi o drugih vprašanih povsem stanovskega značaja. Končno so predstavniki banovinskih sekcij in člani izvršnega odbora izdelali resolucijo, v kateri je poudarjeno stališče jugoslovenskega učiteljstva do vseh aktualnih šolskih, prosvetnih in stanovskih vprašanj.

V torek so bili predsedniki banovinskih sekcij z vodstvom JUU sprejeti pri prosvetnem ministru gospodu Magaraševiću, katerega so podrobno očrtali položaj našega ljudskega šolstva in učiteljstva. Predložili so mu tudi vse sklepe glavnega odbora.

O bolgarski mladinski književnosti

Kakor povsod, tako se tudi pri nas na Bolgarskem po svetovni vojni začela intenzivno delo v vseh panogah umetnosti, posebno v mladinski književnosti, ki dobiva svoje pravo lice kot stroka, katero je treba resno gojiti radi njenega smotra: oblikovanje otrokove duševnosti z umetniškimi sredstvi na osnovi nove pedagogike in razumevanja javnega življenja.

Do svetovne vojne prave bolgarske mladinske književnosti še ni bilo, ako izvezemo prevodno literaturo in nekatere mladinske časopise, ki so se bavili z bajkami, zmaji in čarovnicami, zlatimi jabolki in kraljevski-

mi otroki, a niso imeli niti besede o svetu, sredi katerega otrok živi in s katerim bi se morali seznaniti, vsaj z antropomorfističnimi sredstvi.

Smer sedanje mladinske književnosti je bolj realistična kot fantastična. Opušča se ona mladinska literatura, v kateri se ne razlagajo toplotno in umevno problemi in moralni nauki, vzeti iz živga življenja; dobro in zlo, delo in nova tehnika, združništvo in vzajemna pomoč, mir in vojna, skratka problemi, ki so pri nas zelo pereči.

Ceprav je mladinska književnost tako raznovrstna v motivih in temah, vendar ne

uhaja iz okvira narodne svojstvenosti, marveč si prizadeva, da s sredstvi, ki so otrokom blizu, pokaže, da sta narod in njegovo življenje dostojna tematike, je naše ljudstvo v svoji raznovrstnosti vendar vedno — samo delaven poljedelec, ki ljubi svojo zemljo in mirno delo in sovraži vojno, od katere je imel samo škodo.

Ta umetniško realistična in pacifična smer ni plašč, pod katerim se morda skrivajo trgovski interesi založnikov, nego se je globoko zakoreninila med mladinskimi pisatelji in se hrani z življenjskimi sokovi mirnega in delavnega naroda kot njegova emanacija.

Naše babice ne igrajo več vloge pripovedovalke dobrih pravljic. Otroci, celo na kmetih, ne verujejo več v zmaje, ker poznajo letalo, ne verujejo v čarovnice, ker pijejo zdravila, ki jih je predpisal zdravnik.

Vsem ima besedo učitelj. Izvojeval si je pravico, da oblikuje otrokovo dušo in jo seznanja z zunanjim svetom. S to pravico je zgradil našemu otroku duševnost, ki je občutljiva za zunanje spremembe in vidi v vsakem človeku brata ali sestro, četudi sta na oni strani meje. Pri tem mu izdatno pomaga bogata dečja književnost in periodični mladinski tisk.

Naša mladinska literatura ni samo raznovrstna, nego tudi obilna. Vsako leto izhaja veliko število mladinskih knjig, pesmic in pripovedk, ki zasenčujejo ostalo literaturo.

Mnogi naši pisatelji ne izdajo na leto niti ene knjige za odrasle, pač pa po dve, tri ali več mladinskih.

Mladinski časopisi so jako razviti; izhaja jih približno 15, med katerimi je samo eden nabožen («Kristjanček»). V Sofiji sami izhaja okoli 15 mladinskih tednikov, oziroma dvo tednikov, prav toliko tudi na deželi kot izdaje sreskih učiteljskih društev. Vsi obravnavajo ljubezen do bližnjega, do dela, seznanjajo mladino s tujimi deželami, tehniko, umetnostjo in širijo zlasti treznost proti pijančevanju in drugim strastem.

Kot ustanovitelji mladinske literature se smatrajo Elin Pelin, Čika Stojan, Ran Bosilek, Dora Gabe, kasneje Bagrijana in Angel Karaljičev, ki veljajo tudi kot najboljši mladinski pesniki in pripovedniki. Njihove zbirke povest imajo veliko vrednost, ker so prava umetniška dela, ki imajo za osnovo stvarnost v okviru narodnega življenja; dela in trpljenja in nepriljene radosti, ter jo prikazujejo s sredstvi umetniškega realizma.

Kot plodovite mladinske pisateljice je treba omeniti še Kalino Malino, Aleksandra Spasova, Georgija Rajčeva, Nikolaja Rajnova, Asena Razvčetnikova, Nikolaja Furnadžijeva, Stubela, G. Konstantinova, S. Andrejeva, Nikolaja Fola, Slavca Krasinskega, Atanasova Duškova in dr.

Vzroki za veliko število naših mladinskih pisateljev in za veliko produkcijo mladinske literature niso samo v dobri prodaji in propagandi od strani prosvetnega ministrstva, nego so tudi čisto javnega značaja.

Znano je, da je naša država zadnja leta preživljala politične pretrese, ki so motili nje-

„V kraljestvu palčkov“

Nad dvajset let je že od tega, ko so prišli pod vodstvom tovariša Ribičiča gostovat v deželno gledališče v Ljubljano tržaški palčki in so morali nastopiti večkrat pred razprodano dvorano. Pravična igra je uspela na vsej črti, saj so sprožili mali možiči narodne manifestacije... Tržaški palčki so pokazali povezanost našega naroda, kateremu je takrat začela vstajati zarja svobode. Sonce je vstalo in novo življenje je vzkliklo povsod po slovenski zemlji, le tržaški palčki, oni, ki so povzročili ob priliki gostovanja v Ljubljani narodno navdušenje, so obstali in še stoji žalostno in nemi ob krsti svoje »kraljice« ter čakajo, da se jim nasmehne...

V dvajsetih letih se je Ribičičeva pravična igra uprizorila mnogokrat, vedno le na manjših odrih in vendar povsod z uspehom.

gospoda z naočniki. Predstavil sem se mu in ga pozdravil.

»Gregor Padež,« je zamrmral in potrkal s sredincem po mizi. »Te te te! To je sumljivo ime.«

Tresoč se po vsem telesu sem se priklonil:

»Sem čisto dostojen državljani in nimam nikakih zvez s prevratneži.«

»Te, te, te!« se je zibal gospod. »Včasih zadostujejo te nagnjenja.«

»Tudi grešnih nagnjenj nimam,« sem se bal.

»S šolmoštri je sploh križ,« je majal z glavo tovarnar. »Imel sem enega, trideset let je živel v Goščavi, trideset let ob kruhu in vodi, v ponižnosti in delu, vsem ljudem za vzgled. V enaintridesetem letu se mu je pa zmešalo, začel je nekaj pridigati, no, in zaradi javnega reda in mira in tako dalje. Dolgo se vleče preiskava, že tri leta, pa prišlo bo vse na dan, po resnici in pravici.«

»To je bil slučaj, gospod, samo slučaj!« sem se branil.

»Misliš, da bi šlo kratkoma zapri,« je zamišljeno razpravljaval gospod. »Čemu ljudem učenost, ki jim samo glave zmeša. Pastirji v planinah, ki ne znajo ne brati ne pisati, so najresnejši ljudje, kaj se vam zdi?«

Povesil sem glavo in priznal, da je res tako. Toda za vsako stvar je treba najti pravo mero.

»Pravo mero!« je vzkliknil gospod. »Vidite, ta je dobra! Pravo mero! Midva bi se skoraj razumela. Kje ste se pa šolali?«

»Oh!« sem se potajil. »Šole ne dajo človeku potrebne modrosti. Kdor ima oči in zna gledati, ve, kako se mu je treba obnašati. Po-

Oklic učiteljem - pevcem

Učiteljski pevski zbor — Emil Adamič — priredi od 11. do 25. julija t. l. počitniški pevski tečaj v kraju izven Ljubljane. Ime kraja bomo sporočili pravočasno. Na tem tečaju bo zbor naštudiral nov program za turnejo in vse nastope za prihodnje koncertno sezono.

Ker UPZ med šolskim letom ne bo sprejemal novega članstva in ker ne bo prirejal v tem času večdnevniških pevskih tečajev, na katerih bi se novo članstvo moglo naučiti koncertni program, vabi Učiteljski pevski zbor učitelje - pevce (moške), ki imajo res veselje do petja in ostalega dela na glasbenem polju, da pristopijo k zboru in da sodelujejo že pri navedenem tečaju. Novi člani naj se prijavijo z dopisnico na naslov: Učiteljski pevski zbor — Emil Adamič, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, kjer dobe tudi vse ostale informacije.

no normalno življenje in so preusmerili pot mnogim pisateljem. Mnogi so se začeli udeleževati kot mladinski pisatelji. Tako so si znižali nivo javne odgovornosti in veljave.

Pri veliki poplavi na književnem trgu je naravno, da se gleda ne le na umetniško in idejno vrednost mladinske knjige, nego tudi na njeno vrednost v tehničnem pogledu. Tu se je pojavilo pravo tekmovanje, pri katerem imajo dobiček le otroci.

Mladinsko knjigo opremljajo sedaj z dobrimi ilustracijami. Tako smo dobili res umetniško izdelane ilustracije, ki idejno ustrezajo duhu časa in so, kar je najvažnejše, dostopne otrokom.

Kakor književniki, so tudi slikarji šli v smer, ki se bliža narodnim motivom in vseh oblikah narodnega življenja. Otroci se vzgaja k pravi narodni zavesti, da čuti, kako je bolgarsko ljudstvo enako v besedi in sliki, polni lepote in pestrosti.

Kot najboljši ilustratorji so na glasu Ilija Bežkov, P. Georgijev, Lazarkijevič, Zoščenko, M. Nikiforov, Atanasov, Kalačev in drugi, ki veljajo pri nas tudi kot dobri grafiki.

To je mala slika naše mladinske književnosti, v kateri hodi mladinski pisatelj roko v roki z ilustratorjem, učiteljem in napredno javnostjo. Vsi skupaj si prizadevajo, da ustvarjajo in usmerjajo dečjo duševnost tako, kakor hoče, zahteva sedanje življenje, brez metafizike, bliže narodnemu življenju in narodni duši. Bolgarska mladinska književnost zahteva, da se otroci seznanijo s svojim narodom, svojimi običaji, jezikom, književnostjo in umetnostjo, in se končno nauče ljubiti svoj narod tako, kakor ga je treba ljubiti. Vse to vzgojno delo se vrši po načelih najnovejše pedagogike — pedagogike Montessorijeve. Ellen Keyeve, John Dujar, Fran Ferrera in drugih.

Stefan Atanasov

Blaž Marela:

Kako je Gregor Padež postal šolmošter

Naj bo v čast božjo in v čast svetemu Bonifaciju vsako moje dejanje in ves moj skromni načrt, popisati, kako sem se v teh težkih dneh boril skozi lakoto in črno smrt za kosček kruha, jaz, Gregor Padež, učenik in vzgojitelj mladega rodu, od svojega prvega koraka v življenje pa do poslednjih dni.

Prišli so v deželo mrzli dnevi in z njimi advent, začetek cerkvenega in šolskega leta. Zbudil sem se navsezgodaj, nekaj lepega mi je prešinilo dušo, dejal sem si, da bom končno vendarle našel srečo. Zlezel sem iz podstrešne sobice, očistil sem že skoraj popolnoma raztrgane čevlje, drgnil sem jih, dokler se niso bleščali kot novi, okraščil sem oguljeno obleko in se odpravil na vsakdanjo pot. Pri nas imamo pri službah uvedeno načelo individualnosti. Ne vlagajo se namreč pismene prošnje, temveč mora stopiti vsakdo osebno tja, kjer je mesto prazno, in prositi. Že pred več kot pet sto leti so se izkazale pismene prošnje kot nepopolne in so jih začeli zavračati, no, zdaj je pa že prišlo v postave, da mora vsakdo osebno poiskati svoje mesto. To je dober način in ima svoje prednosti. Delodajalec in delojemalec se iz oči v oči pomenita in če se razumeta, drug drugemu marsikaj obljubita, kar se v prošnjah in dekretih ne da napisati, oziroma so vsaj zaenkrat še taki običaji, da se ne napiše.

Vse to sem premislil jaz, Gregor Padež, in sem za trenutek okleval. Naše kranjsko

mesto je postalo do vrha moderno in nisem vedel, kam naj se obrnem. V mestu ne morem ostati, za to sem še premlad in premalo zaslužen, kajti v mesto pridejo le ljudje pet minut pred penzijo in ljudje z zaslugami, pridobljenimi v delu za narod in sveto vero. Jaz sem pa še mlad, nisem še imel priložnosti, da bi se za vse to boril, zato sem se ozrl na vse štiri strani, kod gre prava cesta. Na severu ne bo nič. Zamahnil sem z roko in se zasukal. Tudi na zapadu in vzhodu ne. Tam, kjer vodi čez svet železnice, stoje že od nekdaj privilegirani kraji. Preudaril sem zadevo in se dokončno obrnil na jug. Tudi tod vodi železnica, ropotajo avtobusi, lahko bi skokoma prišel do svoje vasi. Toda za vse to je treba denarja. Jaz, Gregor Padež, sem pa reven ko cerkvena miš. Zato sem drsal po prašni cesti in ugibal, kje bom spet lahko očistil čevlje. Široka cesta se je neprestano ožila in tam v hribih, ki sem jih dosegel pod večer, je bil svet prav tak kot pred pet sto leti. Le nekaj tovarniških dimnikov je smrdele pred vasmi. Hiše so pa bile še starinske, ljudje tudi še tihi in mirni, nekako oveselili sem se. Bral sem, da se vasi pravi Goščava. Tukaj bom poskusil, sem si mislil. Pregledal sem župnišče, nekaj vil, ki so stale poleg župnišča, nato sem bil v zadregi. Popraskal sem se v zadregi, nisem vedel, kdo v Goščavi oddaja službo. Prosil sem že vnaprej Boga za odpustanje greha, ki bi ga po nerodnosti storil, nato sem krenil v najlepšo vilo. Pozvonil sem in ponižno čakal pred vrati. Skrbelo me je zaradi prašnih čevljev. Prišel je sluga ali hlapec, pregledal me je od nog do glave in me vprašal, kaj bi rad. Razložil sem mu. Dejal je, da sem prav prišel in da gre pravit gospodu. Pol tesnobe me je minilo. Čez čas se je sluga vrnil in me peljal v pisarno. Tam sem ugledal za mizo močnega

tem sem pa precej študiral zgodovino. Zgodovina je človekova najljubša učiteljica. In sveto pismo tudi.

»Da, da,« se je ukriklil gospodu hrbet, »bogaboječnosti in ponižnosti nam je treba. Današnje ljudstvo pa hoče vedeti vse o zvezdah, o morjih in Bog ve o čem še. Zdi se mi, da je prav to vzrok silnemu nezadovoljstvu, ki pretresa široke množice. Tudi gospod župnik je mnenja, da so vzroki le duhovne narave. Pa o tem se boste še prepričali. Kakšnega rodu pa ste?«

Mislil sem že razložiti, da sem Slovenec, a v zadnjem trenutku sem se domislil, da bi mogoče ne bilo prav?

»Kranjskega rodu,« sem dejal hitro.

»To je prav,« se je oddahnil gospod. »Me ne to sicer ne briga dosti, a prihajajo vsakovrstni zmešanci, ki trdijo, da so to in ono, le Kranjci ne. Take kratkoma zapodim. Midva pa, se mi zdi, bova skoraj prijatelja.«

»Poskusil bom, gospod!«

»Kaj pa organizirani, ali ste kje organizirani?«

»Organiziran? Moj Bog!« sem se prestrašil.

»Da, to je prav, da niste organizirani,« je nadaljeval gospod. »Sploh se mi zdi, da ni bolj bedaste stvari na svetu, kot je organizacija. Take stvari so samo zato, da nekaj držnih ljudi izkoristi široke množice. To je treba tudi ljudem dopovedati in vi ste v prvi vrsti poklicani za to. Da, to me veseli, da imava o tem enako mnenje. Kam bi pa prišli, če bi se vse organiziralo. To bi pomenilo uničenje našega gospodarstva. Da, pred več sto leti je pač bilo tako, komaj smo se rešili iz zagate, no, zdaj je stvar zopet v redu. Mislim, da tudi niste naročeni na kake nepotrebne časopise.«